

Leszek Berduła

Trzebnica, ul. Kościelna, gm. loco,
woj. wrocławskie, AZP 76-29/-

Informator Archeologiczny : badania 25, 128-129

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zestaw skór (ścianki, odpady, półprodukty), ułamki ceramiki, kości zwierzęce pokonsumpcyjne, ułamki kafli i płyt posadzkowych.

Prace ratownicze pozwoliły na rozpoznanie stratygrafii tego odcinka północnej pierzei rynku Starego Miasta i skorelowanie wyników badań z dotychczas istniejącymi planami architektonicznymi z uwagi na fakt, iż był to jeden z nielicznych zachowanych średniowiecznych układów rozplanowania domostwa z późniejszą przebudową (budynek główny, podwórko na zapleczu i oficyna od ul. Kilińskiego).

Po zakończeniu badań w obrębie tej parceli materiał i dokumentację złożono w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, a teren zwolniono do dalszych prac inwestycyjnych.

Tczew, st. 34a, Stare Miasto
gm. loco, woj. gdańskie
AZP 17-45/-

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Zdzisława Ratajczyk i Marian Kochanowski (autor sprawozdania). Finansowane przez Okręgową Dyрекcję Gospodarki Wodnej w Gdańsku Inspektorat w Tczewie. Ślady osadnictwa późnośredniowiecznego i nowożytnego.

W lipcu 1991 r. przeprowadzono rozpoznanie archeologiczne w obrębie planowanej inwestycji budowlanej. Założenia badawcze to ustalenie stratygrafii i zadokumentowanie substancji zabytkowej oraz porównanie wyników z przeprowadzonymi w listopadzie 1989 r. badaniami geologicznymi podłoża gruntu i wykorzystanie tych danych dla interpretacji archeologicznej.

Wykopy badawcze o ogólnej powierzchni 20 m² zlokalizowano tuż przy planowanej zabudowie, na stoku terasy nadzalewowej otaczającej to wyniesienie i opadającej w kierunku koryta Wisły. Wykonano szczegółową dokumentację fotograficzną oraz rysunkową, nawiązując do reperów stałych n. p. m. W czasie eksploracji odkryto materiał ruchomy datowany na XV w. i okres młodszy; znajdował się on w warstwach rozsypiskowo-wyrównawczych, na złożu wtórnym. Potwierdza to ustalenia z badań w 1990 r. w pobliżu obecnych wykopów, że dominuje tu układ warstw niwelacyjnych powstałych w XVI-XIX w. w związku z rozbudową miasta w części nadwiślanej.

Materiał zabytkowy i dokumentację złożono w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku a teren zwolniono dla dalszych prac inwestycyjnych.

Trzebnica, ul. Kościelna
gm. loco, woj. wrocławskie
AZP 76-29/-

Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Leszek Berduła (autor sprawozdania). Finansowane przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Trzebnicy. Średniowiecze i okres nowożytny (XIV-XVI w.).

Wykop budowlany przy ul. Kościelnej znajdował się w południowej części miasta w obrębie murów miejskich. Nawarstwienia średniowieczne i wczesnonowożytne odsłonięto na obszarze 6 arów (wykop I/91). Odkryto 12 obiektów zwartych, w tym 2 budynki o konstrukcji ryglowej, 2 piece, rynsztok i odstojnik wody oraz rozległe wybierzyska gliny, zajmujące ok. 1/4 powierzchni wykopu. Produkcyjny charakter obiektów i sposób użytkowania terenu wskazują, że w XIII-XVI w. ta część miasta była gospodarczym zapleczem rynku. Najciekawszym i jednocześnie najstarszym obiektem był budynek o konstrukcji ryglowej, ze ścianami wylepionymi gliną i obłożonymi z jednej strony deskami (obiekt 9). Uległ on całkowitemu spaleni w czasie użytkowania. Eksplorowano jego przyziemie do gł. ok. 1 m, odkrywając wejście do piwniczki i pozostałości kamiennie-glinianego pieca, który

spadł z piętra. Pozyskane w jego jednorodnym zasypisku 444 fragm. naczyń glinianych są zespołem zdeponowanym w jednym czasie i stanowią przykład funkcjonowania obok siebie naczyń różnych pod względem zaawansowania technicznego, a jednocześnie o wielu wspólnych cechach formalnych.

Trzemeszno, st. 1
gm. loco, woj. bydgoskie
AZP 49-36/294

Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika
Zespół Badań Średniowiecznej Architektury
Kujaw i Wschodniej Wielkopolski w Toruniu

Kierownik badań prof. dr hab. J. Chudziakowa. Współudział w badaniach mgr Marcin Wiewióra (autor sprawozdania). Finansowane przez Wojewodę Bydgoskiego, Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie i Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Piąty sezon badań. Zespół poklasztorny kanoników regularnych.

Kontynuowano rozpoznanie przestrzennej zabudowy klasztornej oraz faz jej rozwoju, jak również ponownie analizowano odkryte w l. 1949–1950 relikty romańskiego kościoła w kontekście odkryć architektury romańskiej w l. 1987–1990. Dokonano korekt w dotychczasowej chronologii całego zespołu klasztornego.

Badania 1991 przyniosły zasadnicze rozstrzygnięcia dotyczące w szczególności zabudowy klasztornej. Założono ogółem 17 wykopów (nr LXLII–CIX), na arach 58, 77, 93–97, 112, 114, 204, 205, 223, 224, 243–263.

Na północny zachód od kościoła odkryto bardzo dobrze zachowane relikty dużego założenia architektonicznego (ary 94–97, 112, 114). Bogaty i w znacznej mierze nie naruszony układ stratygraficzny pozwala na ustalenie nie tylko chronologii funkcjonowania założenia, ale również czasu jego likwidacji oraz określenie z dużym prawdopodobieństwem jej funkcji. Odsłonięte relikty należą do budynku o wymiarach ok. 33 m dł. i 8 m szer. W części północno-wschodniej tego obiektu odsłonięto kamienny fundament wraz z ceglana nadbudową zachowaną do wys. 1,2 m, usytuowany poprzecznie do dł. budynku, przez co powstało mniejsze, prostokątne pomieszczenie o wym. 6,4 x 7,45 m. W murze działowym odkryto dobrze zachowane wejście do tego pomieszczenia, a jego eksploracja pozwoliła ustalić poziom użytkowy oraz określić czas zasypania obiektu na pocz. XVI w., co potwierdziły również odkryte w wypełniku monety.

Na podstawie analizy układu stratygraficznego w kontekście odkrytych relikwów architektonicznych czas budowy i funkcjonowania budynku należy zamknąć w ramach XIII–XV w. Taką chronologię potwierdza również analiza architektoniczna. Odsłonięty budynek należy niewątpliwie do kompleksu zabudowy klasztornej. Usytuowanie budynku, jak również odkrycie w ubiegłych sezonach zasadniczej bryły klasztoru średniowiecznego wraz z krużgankami i dziedzińcem, pozwala określić jego charakter jako obiektu należącego do zabudowy typu gospodarczego.

Ciekawe wyniki uzyskano również podczas prac prowadzonych na zachód od kościoła, na arach 204–205, 222–224. W wykopie CVIII oraz CVII odsłonięto relikty zabudowy klasztornej, przypuszczalnie również o charakterze gospodarczym, które można datować na średniowieczne z wyraźnymi śladami późniejszej zabudowy, oraz dobudowane do nich nowożytnie mury. Zbyt mała przestrzeń odsłoniętych w tym miejscu fundamentów nie pozwala jednak na dokładniejsze określenie chronologii oraz relikwów zabudowy.

Do niespodziewanych odkryć należy odsłonięcie dobrze zachowanych fundamentów i murów nowożytnych w wykopie CVI. Potężna konstrukcja ceglanych murów, wsparta na kamiennym fundamencie, wzmocniona palami, przypomina nowożytny bastion. Również w tym przypadku określenie funkcji, chronologii i układu przestrzennego wymaga dalszych badań wykopaliskowych, architektonicznych i archiwalnych.

Dokonano analizy odkrytych w l. 1989–1990 relikwów architektury kościoła. Wyniki tych prac pozwoliły na rekonstrukcję rzutu przyziemia westwerku I fazy kościoła. Pierwotny, zachodni masyw świątyni, kształtuje się jako jednowieżowy. Przestrzeń wieżowa jest